

ASPECTE ALE INFLUENȚEI LIMBII ENGLEZE ÎN TERMINOLOGIA MASS-MEDIEI

ROXANA JOIȚA KHALIFA
Universitatea din București

Terminologia mass-mediei (TMM) este un domeniu puțin investigat în cercetarea lingvistică românească și reprezintă, totodată, o temă de interes atât pentru cei care studiază ori își desfășoară activitatea în acest domeniu, cât și pentru publicul larg, având în vedere importanța pe care a dobândit-o mass-media în ultimii 20 de ani. Fiind un domeniu recent „profesionalizat”¹ – jurnalismul având abia în ultimele decenii „legitimare profesională, norme și valori deontologice caracteristice, devenind o ocupație definitivă” (Coman 1999: 185) – și lexicul cu care operează mass-media s-a specializat recent. Prin urmare, **se poate vorbi despre o terminologie a mass-mediei, în măsura în care s-a stabilit că domeniul căruia îi aparține este unul specializat**. Plecând de la premisa că domeniul jurnalismului și al comunicării în masă este incomplet definit, cu un traseu evolutiv neîncheiat (Coman 1999: 185), considerăm că procesul de creare a unui fundament lingvistic propriu și a unui limbaj specializat este încă în desfășurare, de unde rezultă că **terminologia românească a domeniului mass-media se află într-un proces de formare**. Astfel se explică statutul ambiguu pe care îl au unii termeni mass-media în conștiința vorbitorilor și imprecizia definițiilor descriptive din dicționarele generale, sporită de omiterea mărcii diastatice.

Din perspectiva raportului lexic comun (LC) / lexic specializat (LS) și a migrației unităților lexicale, **TMM se clasează drept *cod deschis***. Spre deosebire de terminologiile de tip *cod închis* (terminologia medicală, terminologia matematicii), unde se observă migrația termenilor dinspre LS spre LC prin fenomenul de *laicizare a cunoașterii* sau *determinologizare / vulgarizare / banalizare* (Bidu-Vrânceanu 2007: 157–165), în cazul TMM procesul este invers – cuvinte din lexicul comun își largesc aria semantică și se specializează în domeniul mass-mediei: *sursă, emisie, montaj/editor, producător* etc.

1. Considerații etimologice privind terminologia mass-mediei

După 1989, raportarea la modelul anglo-american a atras după sine adoptarea unor termeni de bază utilizați în domeniul mass-mediei. În TMM, absența unor corespondente

¹ A se vedea K. Jensen, care menționează că, spre deosebire de alte profesii, „ca medicina sau jurisprudența, suma de cunoștințe și standarde pe care se întemeiază profesia de jurnalist este incomplet definită și multe dintre standardele utilizate sunt de tip ad-hoc” (Jensen 1986: 26, *apud* Coman 1999: 185). De asemenea, reținem accepția conceptului de *profesionalizare* din perspectiva definirii teritoriului „propriu”, adică fixarea unei frontiere clare, în măsură să diferențieze câmpul unei profesii de celelalte câmpuri profesionale (Schudson 1978; Bourdieu 1991; Ruellan 1993, 1997, *apud* Coman 1999: 187) și considerăm potrivită constatarea că, urmând același raționament, este necesară și diferențierea unui câmp lexical specializat în raport cu celelalte.

lexicale, sub aspect semantic și stilistic, și încadrarea într-un context global de tip mass-media motivează lingvistic fenomenul de preluare a unui număr foarte mare de împrumuturi neologice din engleză. Pe lângă **împrumuturi lexicale** și **frazeologice**, **calcuri structurale** și **semantice** – ca procedee de adoptare a unităților simple și complexe în TMM după model anglo-american – se observă existența unor **creații lexicale interne**, restrânse numeric, dar ilustrative din perspectiva dinamicii interne și a creativității limbii române actuale.

1.1. Creații interne în TMM

Semnalăm prezența în TMM a următoarelor creații interne, identificate în corpusul analizat: *evenimentializare* (Coman 2001a: 14), *internalizare* (Coman 1999: 108), *trustizare* (Coman 1999: 39), *știricitate* (Coman 2001a: 41). Se observă frecvența sufixului neologic compus *-izare* în structura derivatelor menționate. Sufixul *-iza* (la care se adaugă sufixul specific substantivelor abstracte *-re*) a apărut inițial în română prin intermediul a numeroase verbe împrumutate din limba franceză și a devenit ulterior productiv în formarea de verbe factitive, pornind de la baze nominale sau adjectivale (Cuniță 2003, *apud* Stoichițoiu-Ichim 2006: 53). Capacitatea sufixelor neologice *-iza*, *-izare*, *-izat* de a facilita asimilarea unor termeni cu etimologie engleză este ilustrată de creațiile interne identificate în TMM.

1.2. Tipuri de anglicisme în TMM

Din punct de vedere etimologic, corpusul analizat include împrumuturi¹ neologice preluate, preponderent, din limba engleză (în virtutea specificului TMM) și calcuri² semantice și structurale după engleză.

1.2.1. Împrumuturi lexicale și frazeologice

În categoria împrumuturilor lexicale și frazeologice cea mai mare pondere o au numele comune, care desemnează entități referențiale noi, specifice TMM. Din această clasă fac parte unități lexicale de tipul: *desk* – este înregistrat în DEJ cu specificarea etimologiei anglo-americe (*amer.*) și sensul *departament, redacție centrală*. De asemenea, DEJ menționează sensul figurat, general în TMM, *redacție*. MDN ori DCR₃ nu consemnează această unitate lexicală simplă, deși înregistrează *desktop* < engl. *desktop*, alcătuit cu formantul *desk*, cu

¹ Analizăm *împrumutul* în accepția din DSL: „mijloc extern de îmbogățire a vocabularului unei limbi (...). Deși este posibilă reproducerea ca atare a formei cuvintelor împrumutate, împrumuturile lexicale sunt supuse, de obicei, unor procese de integrare, sub aspect fonetic și morfologic, în sistemul limbii în care pătrund” (p. 280). Adăugăm precizările făcute de Th. Hristea, privind diferențierea *împrumutului lexical* de *împrumutul frazeologic* (Hristea 1984). Th. Hristea definește *împrumutul lexical* ca procedeu extern de îmbogățire a vocabularului prin care limba receptoare preia din limba sursă atât complexul sonor cu valoare de unitate lexicală, cât și sensul (sensurile) cuvântului respectiv. De asemenea, *împrumutul lexical* reprezintă un aspect fundamental al contactului dintre limbi și una dintre cele mai importante probleme referitoare la studiul vocabularului în general (Hristea 1984: 40).

² *Calcul* apare în DSL ca „fenomen lexical complex prin care se desemnează un important mijloc de îmbogățire a vocabularului unei limbi, plasat la intersecția dintre mijloacele interne și mijloacele externe de îmbogățire a acestuia”; „procedeul de transpunere literală, exactă, a unui cuvânt semantic analizabil, a unei construcții sau numai a unui sens, dintr-o limbă A într-o limbă B, cu materialul limbii B. Caracterul eterogen al elementelor cuprinse în definiție face ca tipologia calculului să nu fie încă riguros circumscrisă” (p. 91). Th. Hristea aduce în discuție raportul dintre *împrumut*, *calc* și *traducere*, precizând că acesta (calcul) presupune „o identitate sau cvasiidentitate de structură între model și copie” (dacă modelul imitat este un cuvânt compus sau derivat, ceea ce rezultă prin calchiere trebuie să fie tot un compus sau derivat, nu o îmbinare de cuvinte). În același timp, orice calc de structură este și o traducere *sui-generis*, dar nu orice traducere reprezintă un calc (Hristea 1984: 104).

sensul propriu din engleză – *birou, masă de scris*. În DEX, acest cuvânt nu apare. Textele de specialitate utilizează *desk* cu sensul din DEJ, reluat în construcții explicative, chiar cu caracter metaforic – „(...) *desk-ul*¹ este inima unui organ de presă, locul prin care trec și unde sunt triate toate informațiile” (Coman 2001a: 42); *breaking news* este înregistrat în DEJ cu o definiție terminologică amplă, din care reținem *știri care întrerup emisiunea în derulare, eveniment transmis în direct*, dar nu apare în MDN (care înregistrează alte cuvinte cu formantul *break*) și nici în DEX. Doar DCR₃ consemnează această sintagmă terminologică, menționând sensul exclusiv din audiovizual, fapt care exprimă statutul de unitate lexicală specializată în TMM. Morfologic, se observă în utilizarea curentă forma de plural tautologic *breaking news-uri* cu marcarea dublă a pluralului: o dată cu desinența din limba sursă (fapt care reiese și din definiția dată în DEJ, care tratează *news* ca plural, deși în engleză acest substantiv formează sintagmatic singularul și pluralul – *a piece of news/pieces of news*) și a doua oară în limba receptoare (prin desinența de plural din limba română – *-uri*).

1.2.2. Calcuri structurale și semantice

Preponderente în TMM sunt calcurile structurale, care reproduc atât structura internă, cât și sensul unor derivate sau compuse din limba engleză. Acestea se împart, după criteriul extinderii, în calcuri totale și calcuri parțiale. În funcție de fidelitatea față de modelul străin, calcurile totale, la rândul lor, cuprind calcuri perfecte și calcuri imperfecte (Stoichițoiu-Ichim 2006b: 72).

Din categoria **calcurilor structurale totale**, care traduc în română toate morfemele din structura lexicală ori frazeologică străină, menționăm următoarele unități lexicale din TMM: *informație / declarație în afara înregistrării* (engl. *information / declaration off the record*), *informație / declarație pe bandă* (engl. *information / declaration on the record*), *informație de context* (engl. *information on background*), *informație de context ascuns* (engl. *information on deep background*), *valoare de informație* (engl. *news value*), *articole de aventuri* (engl. *adventure stories*), *articol principal* (engl. *main story*), *articol de calendar* (engl. *seasonal story*), *articol explicativ* (engl. *explanatory story*), *director de platou* (engl. *floor manager*), *redactor-șef* (engl. *chief editor*), *editor de imagine* (engl. *videotape editor*) ș.a.. Se observă preponderența **calcurilor totale imperfecte**, prin reorganizarea structurii interne conform topicii limbii române, unde determinatul este antepus: *valoare de informație* (engl. *news value*), *articole de aventuri* (engl. *adventure stories*), *articol principal* (engl. *main story*), *director de platou* (engl. *floor manager*), *redactor-șef* (engl. *chief editor*). În ceea ce privește **derivatele calchiate**, se constată redarea structurilor cu sufixe din engleză prin construcții cu sufixe românești pentru următoarele categorii morfo-sintactice: nume abstracte: *randare*² (engl. *rendering*), *documentare* (engl. *documentation*); nume de agent³: *producător* (engl. *producer*), *prezentator* (engl. *announcer/introducer*), *prezentator-meteo* (engl. *weathercaster*), *prezentator-sport* (engl. *sportscaster*).

¹ Vom trata mai jos (*infra* 2.) aspectele referitoare la gradul de adaptare grafică și morfologică a împrumuturilor neologice.

² Acest termen este folosit în audiovizual, mai exact tehnica de editare a imaginii pentru știrile de televiziune. Apare și în terminologia informaticii (Stoichițoiu-Ichim 2006: 73), ilustrând interdisciplinaritatea TMM.

³ În cazul unităților lexicale simple nume de agent – *reporter, editor* se observă preluarea ca atare, prin traducere, din limba sursă de către limba receptoare: *reporter* < engl. *reporter*, *editor* < engl. *editor*. În cazul acestora, MDN consemnează etimologia multiplă: *editor* < fr. *editeur*, lat. *editor*; *reporter* < fr., engl. *reporter*, germ. *Reporter*.

Calcurile parțiale – frazeologice sau lexicale – în care se traduce doar o parte a modelului străin, restul fiind împrumutat ca atare (Stoichițoiu-Ichim 2006: 72) includ unități lexicale de tipul: *declarații on the record* (engl. *declarations on the record*), *declarații off the record* (engl. *declarations off the record*), *informații de background* (engl. *information on the background*), *postprocesare*¹ (engl. *post-processing*), *preproducție* (engl. *pre-production*), *predocumentare* (engl. *predocumentation*), *preinterviu* (engl. *preinterview*).

Totodată, semnalăm utilizarea în lucrările de specialitate a variantei calchiate (calc structural parțial) *vizioconferință* pentru substantivul feminin cu etimologie franceză *videoconferință* – „teleconferințele (realizate prin telefon), *vizioconferințele* (prin internet), dialogul prin e-mail” (Coman 1999: 14). O posibilă interpretare a preferinței pentru *vizioconferință* față de *videoconferință* este analogia cu verbul *a viziona* cu etimologie franceză (*visionner*) și compusele cu afixoide – *televiziune, televizor, televizare, televizorist* etc.

Împrumuturile de sens din limba sursă, care îmbogățesc semantic corespondentul din limba receptoare, au o mare frecvență de utilizare în TMM. Îndeplinind condițiile de bisemantism și sens comun cu termenul din limba receptoare, în corpusul analizat am identificat următoarele **calcuri semantice** specifice TMM: *a ambala* (*informația / știrea*) < engl. *pack (the news)*: „cum se ambalează informația pentru a fi vândută” (Coman 2001a: 102); *a genera documente* < engl. *generate documents*: „editorul coordonator va genera două documente de bază.” (Zeca-Buzura 2005: 91); *emisie* < engl. *broadcast*: „numărul casetei de emisie” (Zeca-Buzura 2005: 91); *surse* < engl. *source*: „Sursele de informare sunt multiple și de importanță inegală” (Coman 2001a: 18).

2. Aspecte ale adaptării și asimilării împrumuturilor neologice din engleză în TMM

2.1. Asimilare grafică și fonetică

Sub aspectul **ortografierii**, adaptarea împrumuturilor lexicale și frazeologice din engleză este condiționată de o serie de factori implicați în procesul de asimilare: factorul obiectiv (organizarea internă a sistemului limbii care impune anumite norme) și factorul subiectiv („creativitatea” vorbitorilor în raport cu termenul neologic) (Stoichițoiu-Ichim 2006: 398). În contextul „dinamicii accelerate a uzului” (Avram 2006: 26–27, *apud* Stoichițoiu-Ichim 2006: 399), factorul subiectiv tinde să prevaleze asupra celui obiectiv. Acest fenomen se regăsește și la nivelul unităților lexicale neologice din engleză în cadrul TMM, unde se constată inconsecvența înregistrărilor lexicografice în privința grafiei. Astfel, **flash** este consemnat în DEX, MDN, DCR₃ și DOOM, dar ediția anterioară a MDN înregistra și forma asimilată grafic și fonetic *fleş / flaș*. În DEJ acest termen apare cu ortografierea etimologică *flash*. Se observă că dicționarele mai vechi manifestă tendința de impunere a grafiei fonetice, privilegiind principiul fonetic / fonologic (Constantinescu, Popovici, Ștefănescu 2002: 170, *apud* Stoichițoiu-Ichim 2006b: 400). În lucrările lexicografice recente însă, tendința este de restabilire a grafiei etimologice. În acest sens, ediția a doua a DOOM contribuie la „reducerea decalajului dintre norma codificată, rămasă în parte literă moartă, și uzul real al românilor instruiți din generația medie (Vintilă-Rădulescu 2003: 60, *apud* Stoichițoiu-Ichim 2006b: 400).

În TMM, grafia împrumuturilor neologice din engleză este condiționată de o serie de factori între care foarte important este „macro-contextul” globalizării lingvistice (Stoichițoiu-Ichim 2006a: 7–28), dat fiind faptul că unitățile lexicale specializate se caracterizează, în general, prin integrarea într-un limbaj universal, specific unui anumit domeniu de activitate.

¹ Derivatele calchiate cu prefixe în TMM sunt restrânse numeric.

Din această categorie menționăm unități lexicale aflate în diverse stadii de adaptare ca *lead*, *flash* / *știre flash*, *hard news* / *soft news*, *desk*, *breaking news*, *insert*, *script*. Din perspectivă normativă, la nivelul TMM se constată atât tendința de păstrare a formei din limba sursă (ortografierea etimologică – cf. *lead*, *flash* / *știre flash*, *desk*), cât și cea de adaptare la sistemul limbii receptoare (grafia fonetică / fonologică – cf. *crol*, *fleş* / *flaş*).

În TMM se constată aspecte contradictorii și fluctuante față de normă în utilizarea siglelor împrumutate din engleză, deși tendința este aceea de a păstra grafia și rostirea din limba sursă: /ienpies/, /enps/, /enpies/ – ENPS, *sistemul central de producere a știrilor* (engl. *Essential News Production System*); /tece/ – TC, *secvența de timp* (engl. *time code*).

De asemenea, menționăm varianta de ortografie fonologică de tipul *crol* pentru engl. *crawl*, înregistrată în lucrările de specialitate – *crol concurs*, *crol Algeria* (Zeca-Buzura 2005: 175) și în DCR₃.

2.2. Asimilare morfologică

După **normele morfologice**, dificultatea de adaptare a anglicismelor la sistemul flexionar românesc se explică prin apartenența românei și englezei la familii de limbi diferite. În atribuirea genului gramatical al substantivelor împrumutate din limba engleză, se respectă criteriul etimologic, genul substantivelor din limba sursă păstrându-se la anglicismele din limba română (Topală 2006: 426). În categoria **genului masculin** se încadrează, de regulă, anglicismele **nume de animate** din TMM: *editor*, *producător* (aceste substantive au etimologie multiplă, dar sensul specializat din TMM este dat de etimonul englezesc). **Unitățile lexicale inanimate** cu etimologie engleză din TMM urmează tendința generală privind neologismele inanimate, înscriindu-se în categoria **genului neutru**¹ (aceasta fiind tendința generală, indiferent de limba sursă): *interviu* este înregistrat în dicționare (v. DEX, MDN, DCR₃ și DEJ²) ca substantiv neutru cu etimologie multiplă – engleză și franceză și este utilizat în lucrările de specialitate ca adaptat fonetic, grafic, morfologic și semantic sistemului limbii române; *script* este înregistrat în lucrările lexicografice (v. DEX, MDN și DCR₃) ca având etimologie unică engleză, cu mențiunea de gen neutru (pl. -uri); *travelling* – este înregistrat atât în DEJ, cât și în MDN, DCR₃ și DEX. În textele de specialitate, *travelling* apare neasimilat fonetic – „printr-o mișcare liberă, bazată pe *travelling-uri*” (Coman 2001b: 213); *teaser* – nu este înregistrat în DEJ ori DEX, dar apare în DCR₃ și în MDN ca *s. n. anunț publicitar fără menționarea produsului sau a mărfii, urmărind interesul publicului*.

În limba română, desinența este criteriul formal pentru genul gramatical, preponderent la substantive. În cazul neologismelor din engleză, desinența de singular este zero, radicalul substantivului identificându-se cu forma de singular. În această situație, pentru stabilirea genului este necesară opunerea obligatorie a pluralului. Mioara Avram identifică singularul cu terminația, referindu-se la criteriul formal (Avram 1991–1992:171, *apud* Topală 2006: 427). Având în vedere, însă, faptul că terminația împrumuturilor neologice din engleză prezintă aceleași caracteristici din perspectivă fonetică pentru toate cele trei genuri, forma-tip a substantivului nu stabilește genul gramatical nici prin desinența de singular, nici prin terminație.

¹ „Selectivitatea flexionară a inanimatelor pentru genul neutru s-a manifestat de-a lungul istoriei limbii române prin adaptarea preferențială ca neutre a împrumuturilor aparținând acestei clase semantice, indiferent de sursă.” (Guțu-Romalo 2002, *apud* Topală 2006: 427).

² DEJ oferă descrieri terminografice ample pentru subspeciile aferente, ilustrând specializarea termenului în TMM.

2.3. Asimilare semantică

Asimilarea semantică a anglicismelor din TMM implică o serie de evoluții ale sensului, care privesc cu preponderență extinderile semantice. Acestea se realizează paradigmatic prin schimbarea domeniului de referință, care presupune păstrarea nucleului semantic și neglijarea unor seme periferice din definiția lexicografică. Astfel, deși unii termeni sunt înregistrați în dicționare cu etimologie multiplă, etimonul termenului cu sens specializat din TMM este englez sau anglo-american.

Din categoria împrumuturilor neologice din engleză asimilate semantic și specifice TMM, menționăm următoarele unități lexicale: **flash**, cu sensul specializat din TMM 1. *Pentru agenția de presă este anunțarea în câteva cuvinte a unui fapt de o importanță excepțională (...).* 2. *În audiovizual – titlurile știrilor care formează un buletin de știri. În televiziune – sumarul teletextului (...).* DEX înregistrează **flash** cu sensurile *Tub electric care produce o lumină puternică de scurtă durată, folosit în arta fotografică, în construcția laserelor etc.* ♦ *Informație importantă transmisă cu prioritate.* ♦ *(Cin.) Plan foarte scurt, fără a face trimitere la domeniul mass-mediei / jurnalismului.* MDN reia definiția din DEX, dar adaugă sensul (pe care îl deducem, contextual, ca specializat pentru domeniul mass-mediei) 2. *informație importantă transmisă cu prioritate; informație radiofonică foarte scurtă.* Același sens se regăsește și în DCR₃ sub **flash**; **lider** (asimilat și fonetic/grafic) din sintagma *lider de audiență* cunoaște o extindere de sens în TMM. MDN consemnează sensurile (1) *conducător al unui partid politic, al unei organizații obștești sau al unei orchestre* și (2) *echipă, sportive din fruntea unei competiții.* Aceeași definiție apare și în DEX. În ultimele decenii însă, se constată o mare frecvență de utilizare în sfera economică (Stoichițoiu-Ichim 2006b: 104), determinatul *lider* migrând din domeniul politic / sportiv (*lider politic, liderul grupei* etc.) spre alte domenii cum sunt marketing, vânzări (*lider de piață* – consemnat doar în DCR₃ alături de *lider de opinie, lider de piață, lider-locomotivă*) și înregistrează un nou sens în domeniul mass-mediei (*lider de audiență*), nemenționat în dicționare.

De asemenea, în această categorie includem unități lexicale specifice jargonului acestui grup profesional, sugestive nu doar din perspectivă pragmatică, ci și din punctul de vedere al „neologiei denominative”¹ și al îmbogățirii semantice: **a flota / flotez** (înregistrat în DEX cu etimologie franceză și sensul *a îndepărta prin decantare substanțele care plutesc la suprafața unui lichid*, dar utilizat în TMM cu sensul *a scoate o știre din desfășurătorul jurnalului*, după sensul verbului din TMM anglo-americană (<engl. *to float*); **a converti** (înregistrat în DEX cu etimologie multiplă -fr. și lat.- și sensurile 1. *Tranz. și refl. A adera sau a determina pe cineva să adere la o anumită convingere (religioasă)* 2. *Tranz. A schimba bancnota în aur sau devize*, sensul (2) făcând trimitere la semnificația din TMM – (d. imagini) *a transforma dintr-un format în altul, în vederea editării.*

2.4. Aspecte ale asimilării totale

În TMM, anglicismele asimilate total (sub aspect fonetic, grafic, morfologic și semantic) sunt foarte reduse numeric și sunt atestate, de regulă, inconsecvent în lucrările lexicografice și în cele de specialitate: **interviu** este înregistrat în dicționare (DEX, MDN, DCR₃ și DEJ²) ca substantiv neutru cu etimologie multiplă (engleză și franceză) și este utilizat în lucrările de

¹ Încadrarea împrumuturilor din engleză, în funcție de natura creativității lexicale, în *neologia denominativă* (justificată de nevoia de a denumi referenți noi) ori *neologia stilistică* (motivată prin căutarea expresivității) aparține lingvistului francez L. Guilbert (Stoichițoiu-Ichim 2006b).

² DEJ oferă descrieri terminografice ample pentru subspeciile aferente, ilustrând specializarea termenului în TMM.

specialitate sub formă adaptată fonetic, grafic, morfologic și semantic sistemului limbii române; **media**, formă abreviată rezultată prin elipsă din sintagma englezească *mass media of communication*. Norma uzului tinde să fixeze în limbă forma de feminin singular (acceptată în DOOM₂), în virtutea desinenței și prin sinonimia cu substantivul *presă* din limba română. Aceasta a câștigat teren în raport cu forma de neutru plural, conform etimonului (Stoichițoiu-Ichim 2006: 36). În lucrările de specialitate însă, termenul *media* apare utilizat ambiguu, fie ca plural feminin – *media autonome* (Coman 1999: 23), fie ca neutru plural – „acestor (magnetofonul, casetofonul, videorecorderul - *n.n.*) *media*” (Coman 1999: 24).

3. În loc de concluzii: observații privind dinamica TMM

Caracterul de terminologie în formare al TMM și aspectele fluctuante ale unităților lexicale din acest domeniu nu permit formularea unor concluzii riguroase. Se pot face însă anumite observații privind specificul TMM și direcțiile dinamicii lexicale din acest domeniu, așa cum apar în corpusul analizat.

În TMM se constată ponderea semnificativă a unităților lexicale specializate adoptate prin împrumut sau calchiate după model anglo-american, dar se observă și existența unei serii de **creații lexicale interne**, după model conceptual-semantic anglo-american, utilizate ca substantive abstracte – *știricitate, evenimentializare, trustizare, internalizare*.

În categoria **împrumuturilor lexicale și frazeologice** cea mai mare pondere o au numele comune, care desemnează entități referențiale noi, specifice TMM: *desk, lead, flash*, dar și sintagmele terminologice de tipul *breaking news*.

Calchiera constituie procedeul, bine reprezentat la nivelul TMM, prin care sunt redată în limba receptoare serii importante de unități lexicale cu etimologie engleză și sens specializat în TMM românească: *articol de calendar* (engl. *seasonal story*), *articol explicativ* (engl. *explanatory story*), *director de platou* (engl. *floor manager*), *redactor-șef* (engl. *chief editor*), *declarații on the record* (engl. *declarations on the record*), *declarații off the record* (engl. *declarations off the record*), *a ambala (știri)* < engl. *pack (the news)*.

În ceea ce privește **gradul de asimilare** al anglicismelor, se constată trăsătura de eterogenitate a TMM, unitățile lexicale cu etimologie engleză aflându-se în stadii diferite de asimilare, urmând tendința generală privind împrumuturile neologice din engleză în româna actuală.

Schema de structurare a lexicului general cuprinde *lexicul comun, lexicul specializat și lexicul de interferență* (Bidu-Vrăncianu 2000: 9–10). Considerăm că și la nivel de terminologie se poate opera același tip de diferențiere. Astfel, cu referire la unitățile lexicale cu etimologie engleză din terminologia mass-mediei, propunem următoarea clasificare:

– *termeni „închiși”* – formează nucleul „dur” al împrumuturilor neologice din engleză în TMM și au trăsături specifice terminologiilor de tip *cod închis*. În această categorie includem cuvintele care se specializează semantic în TMM și sunt înregistrate în cel puțin o lucrare lexicografică (*desk, insert, off, live*);

– *termeni „deschiși”* – califică TMM drept *cod deschis*. Această categorie include sintagme bilingve, împrumuturi lexicale care se află în uz în paralel cu echivalentele lor din limba sursă – *declarații on the record* (engl. *declarations on the record*) / *declarații în afara înregistrării, declarații off the record* / *declarații neînregistrate* (engl. *declarations off the record*), *hard news* / *știre șocantă, soft news* / *știre blândă*;

– *termeni „liberi”* – unități lexicale utilizate în TMM, dar având statut ambiguu în mentalul comun unde sunt percepute din punct de vedere etimologic ca xenisme (Stoichițoiu-

Ichim 2001: 83). În cazul acestora, vorbitorul nespecializat nu identifică semnificația sau apartenența lor la un domeniu sau altul. Avem în vedere termeni neînregistrați în dicționare, care apar însă în lucrările de specialitate (*stand-up, rerun, close-up*).

SURSE

I. Lucrări de specialitate

- Bălășescu, Mădălina, 2003, *Manual de producție de televiziune*, Iași, Editura Polirom.
Coman, Mihai, 1999, *Introducere în sistemul mass-media*, Iași, Editura Polirom.
Coman, Mihai (coord.), 2001, *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare* (vol.I-II, ediția a II-a), Iași, Editura Polirom.
Zeca-Buzura, Daniela, 2005, *Jurnalismul de televiziune*, Iași, Editura Polirom.

II. Dicționare (generale și terminologice)

- DCR – Dimitrescu, Florica (coord.), 2013, *Dicționar de cuvinte recente* (ediția a III-a), București, Editura Logos.
DEA – Görlach, Manfred (ed.), 2001, *A Dictionary of European Anglicisms. A Usage Dictionary of Anglicisms in Sixteen European Languages*, Oxford, Oxford University Press.
DEJ – Popescu, Cristian, Florin, 2002, *Dicționar explicativ de jurnalism, relații publice și publicitate*, București, Editura Tritonic.
DEX – *Dicționarul explicativ al limbii române*, 2009, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București, Editura Univers Enciclopedic.
DJR – Bălbăie, Răduț, 2004, *Dicționarul jurnalistului de radio*, București, Editura Tritonic.
DOOM – *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (ediția a II-a, revizuită și adăugită), Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București, Editura Univers Enciclopedic.
DSL – Bidu-Vrânceanu, Angela; Călărășu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana; Mancaș, Mihaela; Pană Dindelegan, Gabriela, 2001, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira.
MDN – Marcu, Florin, 2008, *Marele dicționar de neologisme*, București, Editura Saeculum Vizual.

BIBLIOGRAFIE

- Avram, Mioara, 1997, *Anglicismele în limba română actuală*, București, Editura Academiei Române, p. 7–28.
Bidu-Vrânceanu, Angela (coord.), 2000, *Lexic comun, lexic specializat*, București, Editura Universității București.
Bidu-Vrânceanu, Angela, 2003, „Dinamica sensurilor cuvintelor românești din 1990 până în 2002”, în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, vol. II, București, Editura Universității București, p. 291–298.
Bidu-Vrânceanu, Angela, 2004, „Tradiție și inovație în lexicul politic. Există terminologie politică?”, în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Tradiție și inovație în studiul limbii române*, București, Editura Universității București, p. 255–262.
Bidu-Vrânceanu, Angela; Forăscu, Narcisa, 2005, *Limba română contemporană. Lexicul*, București, Editura Humanitas Educațional.

- Bidu-Vrănceanu, Angela, 2006, „Aspecte ale determinologizării lexicului specializat în relația cu limba comună”, în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Limba română. Aspecte sincronice și diacronice* (coord.), București, Editura Universității București, p. 233–241.
- Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității București.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2010, *Terminologie și terminologii*, București, Editura Universității București.
- Ciobanu, Georgeta, 2006, „Dinamica adaptării elementului englez în limba română”, în Sala, Marius (coord.), *Studii de gramatică și de formare a cuvintelor*, București, Editura Academiei Române, p. 57–68.
- Coteanu, Ion; Bidu-Vrănceanu, Angela, 1985, *Limba română contemporană. Vocabularul*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Coșeriu, Eugen, 1967, „Limbajul și înțelegerea existențială a omului actual”, în Coșeriu (2009), *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Hartley, John, 1999, *Discursul știrilor*, Iași, Editura Polirom.
- Hristea, Theodor (coord.), 1984, *Sinteze de limba română*, București, Albatros, p. 140–151.
- Görlach, Manfred (coord.), 2007, *English in Europe*, New York, Oxford University Press, p. 168–195.
- Guțu-Romalo, Valeria, 2006, *Aspecte ale evoluției limbii române*, București, Editura Humanitas Educațional.
- Rovența-Frumușani, Daniela, 1999, „Semiotica și mass media. Schimbarea socială în România”, în *Semiotică, societate, cultură*, Iași, Institutul European, p. 221–243.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2001, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, București, Editura ALL.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2002, „Asimilarea împrumuturilor englezești: aspecte actuale ale dinamicii sensurilor”, în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, București, Editura Universității București, p. 249–262.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2003a, „Observații privind semantismul termenului *lider* în româna actuală”, în *Analele Universității București. Limbă și literatură română*, LII, p. 129–135.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2003b, „Influența limbii engleze în terminologia politică a românei actuale”, în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, vol. II, București, Editura Universității București, p. 299–323.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2006a, *Creativitate lexicală în româna actuală*, București, Editura Universității București.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2006b, *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*, București, Editura Universității București.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2006c, „Observații privind grafia anglicismelor din presa actuală”, în Marius Sala (ed.), *Studii de gramatică și de formare a cuvintelor*, București, Editura Academiei Române, p. 398–411.
- Topală, Dragoș, Vlad, 2006, „Aspecte morfologice ale anglicismelor din limba română actuală (genul și numărul)”, în Marius Sala (ed.), *Studii de gramatică și de formare a cuvintelor*, București, Editura Academiei Române, p. 425–434.
- Zafiu, Rodica, 2005, „Mass-media”, în *România literară*, nr. 28/20-26 iulie.

ASPECTS OF ENGLISH INFLUENCE IN THE ROMANIAN TERMINOLOGY
OF MASS MEDIA

(Abstract)

The Romanian terminology of mass media (TMM) follows the Anglo-American conceptual-semantic pattern. This fact also reflects in the linguistic level. Thus, from the etymological point of view, English is the prevalent influence in the specialized vocabulary of Romanian mass media. In TMM, the Anglicisms in different phases of assimilation are prevalent, as the graphical and phonetic specific of the lexical unit in the donor language does not allow the application of the Romanian morphological government or of the rules of pronunciation specific to Romanian language. From the perspective of morphological precepts, the difficulty of adaptation of Anglicisms to the Romanian flexional system could be justified by the fact that Romanian and English belong to different linguistic families. Generally, the category of the masculine gender includes the Anglicisms that denote animate nouns, while the inanimate lexical units with English etymology follow the general trend of joining the category of neuter gender. The number of English borrowings in TMM included in the feminine gender is restrained. The semantic assimilation of Anglicisms in TMM supposes a series of evolutions that are generally about semantic extensions. These are paradigmatically accomplished by changing the reference domain – the semantic core is kept, while some secondary semantic units of the lexicographic definition are ignored.